

Saemiengïelen learoevierhtieh LK20S-skuvline

Situasjovnebuerkiestimmie skuvleste lohkehtæjjaj dååjrehtsi mietie

Kamil Øzerk · Hege Merete Somby
UiO & Sámi allaskuvla · Sámi allaskuvla

Iktedimmie

Daate kapihtele buakta illeldahkem aktem gihtjemegoerehtimmeste gusnie 123 saemiengïelen lohkehtæjjah mealtan orreme. Libie goerehtamme mah saemien learoevierhtieh jaksemisnie mænngan Learoesoejkesjevierhkie Saemien Maahtoelutnjemem (LK20S) tjirrehtin. Ulmie lij lohkehtæjjaj dååjrehtsh goerehtidh trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtiejgujmie, jïh dej raeriestimmieh maa guktie gåarede dejtie bueriedidh. Goerehtimmesne mealtan leah lohkehtæjjah dovne saemien voestes- jïh mubpiengïelesne, jïh aaj lohkehtæjjah gieh jeatjah skuvlefaagine saemiengïelesne ööhpehtieh. Saemien learoevierhtieh utnedh lea joekoen vihkeles juktie learohki reaktam lïerehtæmman saemiengïelesne illedh, jïh gïeleldh mirrestallemem jaaksedh, guktie Saetniesvoete- jïh liktemekommisjovnen juvnehtimmieh rååresjieh. (SFK, 2023).

Våarome lea ahte saemiengïeleldh learoevierhtieh annje fååtesieh. Daate lea vihtiestamme byögkeles reektehtsinie jïh vuarjasjimmine. Illedahkh vuesiehtieh ahte tsiehkie annje lea nåake. Aalkoelïerehtimmesne 37 prosenth lohkehtæjjah jiehtieh ahte utnieh sjïehteles trygkedovveme learoevierhtieh mah leah evtiedovveme LK20S mietie. Mubpie dåehkie lohkehtæjjah jïjtsh vierhtieh evtiedieh juktie fååtestimmiem kompenseradidh, mearan akte njealjehtse lohkehtæjjah annje båarasåbpoe learoegærjah nåhtadieh. Digitaale learoevierhtieh maaje vaenebe: barre 20 prosenth jiehtieh nedtevierhtieh gaavneme mah leah LK20S mietie evtiedovveme, mearan 80 prosenth jiehtieh eah sih dam nuepiem utnieh. Jeatjah skuvlefaagine dle jienebelåhkoe jeahta dovne trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtieh fååtesieh. Joekoen haesteme faagine mah saemiengïelesne ööhpehtieh, jïh saemien mubpiengïeline.

Lohkehtæjjah prioriteradieh orre learoevierhtieh daaletje learoesoejkesji mietie darjodh, åvtelen aamhtese- jïh barkoegærjetjh darjodh. Dah aaj ekonomeles dåarjoem ohtsedieh learoevierhtieevtiedæmman, frijje barkoeåesiem ihke dejnie gïehtelidh, buerebe iktedimmie jïh jïjnjebe aastoem daaroengïeleldh learoevierhtide jarkoestidh, sjïehtedidh. Goerehtimmie vihteste dovne åenehks- jïh guhkiesmieresne råajvarimmieh leah daerpies jis edtja tjirkedh saemien learohkh sjiehteles jïh kvalitatijve hijven learoevierhtieh åadtjoeh.

Govva: Ørjan Marakatt Bertelsen

3.1 Aalkoe

Daennie kapihtelisnie illedahkem reektehtåvva akten gihtjemegoerehtimmeste mij lea goerehtalleme guktie saemiengïelen lohkehtæjjah vuarjasjieh learoevierhtieveahka dejnie faagine dah ööhpehtieh, mænngan Learoesoejkesjevierhkie Saemien Maahtoelutnjemem (LK20S) nænnoestamme. Lohkehtæjjah aaj nuepiem åådtjeme lahtestidh mah råajvarimmieh sih utnieh daerpies ihke learoevierhtietsiehkiem bueriedidh saemien gïelesne jïh saemiengïelhfaagine. Goerehtimmie vaajtele daejtie dotkemegyhtjelasside vaestiedidh:

a) Mejtie lohkehtæjjah gieh saemien gïelesne jïh saemiengïelhfaagine ööhpehtieh utnieh learoevierhtieh nuekie?

b) Magkerh råajvarimmieh, vuekieh, leah lohkehtæjjaj mïeline buerie ihke tsiehkiem geahpoedidh?

Gosse soptseste saemiengïelh-ööhpehtimmien bïjre dle saemien gïele aktine faagine, jïh learohkh lïerehtimmiem åadtjoeh saemien gïelesne, goh gïelefaage. Gosse soptseste lïerehtimmie saemien gïelesne, dellie saemien gïele dovne ööhpehtimmie-jïh lïerehtimmiegïele jeatjah skuvlefaagine. Saemien learohki reaktah saemiengïelh-lïerehtimmiem jïh lïerehtimmiem saemien gïelesne åadtjodh lea ööhpehtimmielaakesne mieriedamme § 3-2.

Saemien learohkh reaktam utnieh lïerehtimmiem åadtjodh saemien voestes-jallh mubpiengïelesne abpe laantesne. Learohkh saemien gïelen reeremedajvesne, jïh såemies tjïeltine reeremedajven ålkolen, aaj raktam utnieh lïerehtimmiem saemiengïelesne åadtjoeh. Dah learohkh gieh lïerehtimmiem saemien mubpiengïeline åadtjoeh, golme ovmessie learoesoejkesjh utnieh: *Learoesoejkesje saemien mubpiengïeline, saemien 2*, *Learoesoejkesje saemien mubpiengïeline, saemien 3* jïh *Learoesoejkesje saemien mubpiengïeline, saemien 4.* Dah learohkh gieh lïerehtimmiem saemien voestesgïeline åadtjoeh, lïerehtimmie sjædta learoesoejkesje saemien-voestesgïelen mietie, saaht gusnie laantesne årroeminie.

Goerehtimmie lea åesiem aktem stuerebe dotkemeprosjektesne mij daatah tjöönghkeme mænngan LK20S nænnoestamme, jïh maadthskuvlen luhkiejaepien gievliem dæjpa. Naan åesieh goerehtimmesne leah aarebi bæjhkoehtamme gærjesne *Saemien låhkoeh soptsestieh 17* Øzerk & Somby, 2025.

Saetniesvoetekommisjovne (SLK) vuesehte guktie skuvle aktem vihkeles råållam åtneme daaroedehtemepolitihkesne, gusnie akte konsekveense lij gïeleteehpeme, lïerehtimmieböörhkeme jïh nåake skuvleilleldahkh SLK, 2023. Kommisjovne reektehtisnie tjïerteste saemien learoevierhtieh leah daan raajan fååtesamme, jïh daate akte stoerre heaptoe orreme juktie lïerehtimmiem tseegkedh saemiengïelhfaagesne jïh lïerehtimmie saemien gïelesne (SlK, 2023, s. 458).

Vaenie saemiengïeleldh learoevierhtieh aaj lea tjuvtjiedamme learoesoejkesje-vuarjasjimmine jaepien 1997 jïh 2006 (Hirvonen, 2004; Solstad jïh jienebh, 2012). Vuarjasjimmie LK06S'este vuesiehti nov aaj ahte jienebe goh lehkiem lohkehtæjjah tjuvtjiedin buerebe learoevierhtieveahka lij vihkeles juktie learoesoejkesjen ulmide jaksedh (Solstad jïh jienebh 2012, 145). Mænngan dellie Rijhkerevisjovnen goerehtimmie saemien learohki reaktaj bïjre (2019) vuesiehti "vaenie saemien

learoevierhtieh lïerehtimmiefaalenassem nåakebe dorje" (s. 8). Rïijhkerevisjovne aaj tjuvtjedi ahte learohkh eah naan tjïelke laakenænnoes reaktam utnieh saemien learoevierhtieh åadtjodh (s. 9).

Orre ööhpehtimmielaake 2023:este ij gænnah tjïelkelaakan nænnosth naan reaktam saemiengïeleldh learoevierhtieh utnedh, nov guktie daaroen- jïh orredaaroengïeline joe utnieh. Seamma tïjjen maahta argumenteradidh saemien learohkh tjuerieh seamma reaktam learoevierhtieh saemiengïelesne åadtjodh, juktie reaktam hov utnieh lïerehtimmiem åadtjodh saemien gïeline jïh saemiengïelhfaagen. Gosse annje fååtese laakenænnoes reaktam dellie lea ovtjïelke gien lea dïedte.

Jalhts lea vihtiestamme saemiengïeleldh learoevierhtieh fååtesieh, dle såemesh goerehtimmieh aktem positijvelaaketje evtiedimmiem vuesiehtieh (vuartesjh vuesiehtimmien gaavhtan Bjørkås jïh jienebh 2021; Sámediggi, daaroen 2024). Læjhkan daerpies goerehtidh guktie tsiehkie lea skuvlesne mænngan faageorrestimmiem LK20S sjïehtesjamme. Joekoen guktie dah lohkehtæjjah utnieh learoevierhtieh gaavnedh mah leah evtiedovveme dan orre learoesoejkesjen mietie

3.2 Man vihkeles lea saemiengïeleldh learoevierhtieh utnedh

Dïhte nöörjen dïejvese *læremidler* tsavtsa ahte leah «vierhtieh lïerehtimmien gaavhtan". Dïhte noerhtesaemien dïejvese *oahpponeavvu* soptseste ahte lea vierhtieh dovne lïeremen jïh ööhpehtimmien gaavhtan. Hov lea ektiedïejvese mij tjaekede dovne *learoegærjah* – mejgujmie maahta lïeredh - jïh jeatjah learoevierhtieh. Learoevierhtieh maehtieh barkoegærjah, plaansjah jïh plakaath årrodh, mohte aaj nedtevierhtieh goh guvvieh, videjovh, tjoejenassh, spïelh, simuleeremevierhtieh jïh pedagogeles provgramh. Learoevierhtiej pedagogeles funksjovne lea hijvenlaakan vihtiestamme, jïh krïevenassh learoevierhtide leah ööhpehtimmielaakesne mieriedovveme, mohte reakta saemiengïeleldh learoevierhtieh utnedh ij leah laakesne nænnoestamme.

3.2.1 Learoevierhtiej pedagogeles funksjovne

Daaroen skuvlevuekiej mietie dah nasjovnaale learoesoejkesjh leah voernges posisjovnem utneme ihke stuvremetjaatsegine orreme (Øzerk, 2008). Learoegærjaj leah, jïh histovrijen doekoe aaj utneme, aktem vihkeles pedagogeles funksjovnem gosse maahtoem lïerehtidh learoesoejkesji ulmiej jïh sïsvegi mietie. Sïejhme dah learoegærjah learoesoejkesji mietie evtieduvvieh, jïh nimhtie faagesïsvegem pedagogeleslaakan öörnedieh, jïh akten faageles progresjovnen mietie mij dööhki dööhki learohkem vijriebasse goerkesasse buakta (Remillard, 2005; Schmidt jïh jienebh, 1997). Naemhtie maahta learoevierhtieh viehkine årrodh lohkehtæjjide juktie iktemearan progresjovnem ööhpehtimmesne lïjrehtieh (Horsley jïh jienebh, 2014). Dah maehtieh seamma tïjjen viehkiehtidh guktie seamma haaran sjædta klaassij jïh skuvlij gaskem,

jïh naemhtie aaj tjirkedh dah learohkh seammavyörtegs faagesïsvegem åadtjoeh saaht mennie skuvlesne dah vaedtsieh, jallh magkerem lohkehtæjjam utnieh (Schmidt jïh jienebh 1997). Goerehtimmieh vuesiehtieh positijve ektiedimmieh gosse learoegærjah vïssjeleslaakan provhkeme jïh learohki faageles lïeremen jïh haalvemen muhteste. Effektijve learoegærjaåtnoe lea gaskem jeatjah vuesiehtamme lïeremem eadtjoestidh, vielie positijve vuajnoeh faagese buektedh jïh buerebe faageles illedahkh (Li & Wang, 2024; Solumuthu jïh jienebh, 2023). Mijjen vuajnoen mietie dle maahta daam guarkedh naemhtie, learoevierhtieh jïh learoegærjah vihkeles faageaamhtesh åehpiedehtieh öörnegen mietie jïh struktuvreradamme vuekine, jïh dah maehtieh viehkiehtidh lïeremem dïevhtedh gosse learohkh dejtie eadtjohkelaakan nåhtadieh jïjtsh lïeremeprosessine.

Learoegærjah vedtieh learohkidie nuepiem repeteradidh, gïengelåbpoe lïeredh jïh daajroem konsolideradidh, jalhts ennje lohkehtæjja ij leah desnie. Faageles dïejvesh, buerkiestimmieh vihkeles prinsihpijste, iktedimmieh, vuesiehtimmieh jïh laavenjassh maehtieh learohkidie viehkiehtidh bååstede aaj gutnjedh maam aarebi lïereme, misteguarkoem staeriedidh jïh goerkesem nænnoestidh (Horsley jïh jienebh, 2014). Gosse iktemearan naemhtie barkeme dellie maahta dïevesåbpoe guarkoem jaksedh, jïh tjarkebe daajroem åadtjodh. Learoegærjah aaj nuepiem vedtieh fleksijbele jïh jïjtjeraarehke lïeremem eadtjoestidh, mij maahta joekoen vihkeles årrodh learohkidie mah vielie tïjjem daarpesjieh juktie krïevije learoem jïh faageles dïejvesh guarkedh. Learoegærjah gåarede jaehkedh ahte leah staeries gaaltijh, dannasinie faageles jïh redaksjovnelle kvaliteeteprosessine evtieduvvieh (Pingel, 2010). Ij leah veele seamma gosse nedtegaaltijh jallh naan jeatjah faagelaaketje vierhtieh utnedh, gusnie tjaelijh eah leah identifiseeradovveme, jallh gusnie sisvege ij naan faageles jïh redaksjovnelle kvaliteetetjirkemem utnieh. Dagkerh vierhtieh maehtieh kommersijelle bieliem utnedh, jïh aaj maehtieh teknihkeles dåeriesmoerigujmie båetedh.

Learoegærjah leah vihkeles didaktihkeles dïrregh lohkehtæjjide, jïh vihkeles råållam utnieh gosse edtja lïerehtimmiem soejkesjidh jïh tjïrrehtidh. Lohkehtæjjah daamtaj pruvhkieh learoegærjaj öörnegen mietie gosse lïerehtimmiem soejkesjidh, lïerehtimmiedarjomesh veeljedh jïh gïehtjedidh ahte ööhpehtimmie sjædta learoesoejkesjen mietie (Gilje jïh jienebh, 2016; Remillard, 2005). Learoevierhtiej lissine daamtaj pedagogeles bïhkedimmieh båetieh, gusnie aaj vuesiehtimmieh, laavenjassh jïh aejkielïhke gyhtjelassh. Dagkerh vierhtieh maehtieh lohkehtæjjide dåarjodh gosse edtjieh lïerehtimmiem soejkesjidh, jïh gosse edtjieh struktuvreradamme jïh iktemearan lïeremenuepieh learohkidie faaledh. Hattie (2009) vuesehte learoegærjah maehtieh learohken lïeremem dåarjodh juktie faala struktuvreradamme sisvegem, tjïelkestimmieh jïh nuepieh haarjanidh. Seamma tïjjen aaj tjïerteste ahte learoegærjah eah barre jïjtsistie buerie lïeremeilleldahkh vedtieh. Learoegærjah vååjnoeh böörems aevhkine learohki lïeremisnie gosse tjïelke struktuvre ööhpehtimmesne, buerkiestimmieh barkoen mietie jïh ahte learohke lea eadtjohke meatan. Daennie vuajnosne learoegærjah uvtemes goh viehkiedïrregh ööhpehtimmesne, mearan aevhkie lïeremeilleldahkide båata

pedagogeles ektievoeteste gusnie gærjah nåhtadieh (Hattie, 2009).

Gosse tjåanghkan gïehtjede, dellie learoegærjah faelieh struktuvreradamme jïh faagetjirkeme sïsvegem, leah fleksijbele dïrregh, jïh gåarede dej gujmie eadtjoestidh dïevesåbpoe lïeredh, repeteeradidh jïh jïjtjelïeremem eevtjedh. Dah leah vihkeles vierhtieh learohki faagelïerehtimmesne, jïh maehtieh seammavyörtegs lïeremenuepieh vedtedh. Daate badth sjædta barre jis learoegærjah nåhtadieh nimhtie ahte gåarede formatijve vuarjasjimmieh darjodh, bïhkedidh jïh govlesadtedh guktie learohkh eadtjoestieh. Aaj buakta ahte dovne lohkehtæjjah jïh learohkh sjïehteles learoegærjah jïh jeatjah learoevierhtieh åadtjoeh. Digitaale learoevierhtieh mah leah skuvlide faalenasse lea tjarke læssanamme daej minngemes 20 jaepiej (Gilje jïh jienebh 2021). Mænngan LK20 jïh LK20S nænnoestin dellie doekeme digitaale learoevierhtieh vielie goh 40 prosenth dehtie ållesth learoevierhtie-åesiestimmeste maadthskuvlesne jaepien 2021 (Ööhpehtimmiedirektovraate, 2022). Stoerre bijjieguvviegoerehtimmieh vuesiehtieh digitaale learoevierhtieh maehtieh lïeremenåhtoem bueriedidh (Ramdhani jïh jienebh, 2024), mohte lïeremenåhtoeh jeenjemasth båetieh jis digitaale vierhtieh sjiehteles pedagogeles strategijigujmie gårreldihkie (Chauhan, 2017).

Digitale learoevierhtieh gåarede aelhkebe sjïehteladtedh individuelle barkose jïh stuerebe jïjtjeraarehkevoetem vedtieh. Daate maahta seamma tïjjen buerebe astoem vedtedh guktie lohkehtæjja maahta gietskebe fulkedh jïh formatijve bïevnesh bååstede vedtedh dan aktegs learohkasse (Varier jïh jienebh, 2017). Aktem nænnoes tjïertestimmiem individuelle digitaale barkose, maahta ektievoetenænnoes lïeremeprosesside heaptodh, maahta ektiebarkoe learohki gaskem jïh aktem ellies jïh feerhmeles lïeremem heerredidh (Mitchell & Sutherland, 2020).

Gellie prinsihph mah leah learoegærjan lïerehtimmiepotensiaalen bïjre, aaj leah sjyöhtehke digitaale learoevierhtide. Gåabpegh såarhts learoevierhtieh maehtieh viehkine årrodh struktuvreradidh jïh dåarjojne årrodh, mohte lïeremenåhtoe båata sisvegen kvaliteeteste jïh guktie ööhpehtimmesne vierhtieh nåhtadieh. Akte sjïere gyhtjelasse lea dejtie digitaale vierhtide mah leah faageles jïh redaksjovnelle kvaliteetegïevliej ålkolen. Dagkarine sïentine maahta geervebe sjïdtedh vuarjasjidh mejtie leah staeries jïh mejtie pedagogeles kvaliteete buerie nuekie. Daate joekoen relevaante gosse lohkehtæjjah, juktie eah naan kvaliteetetjirkeme learoevierhtieh utnieh, tjuerieh learoevierhtieh veedtjedh ovmessie gaskeviermiesijjijste.

3.2.2 ööhpehtimmielaake, learoevierhtieh jïh saemien lïerehtimmie

Ööhpehtimmielaake aktem paragraafem åtna gusnie dah ovmessie bielieh learoevierhtiej muhteste maadthlïerehtimmesne neebnesuvvieh.

Paragraafe naemhtie govloe:

§ 15-3. Krïevenassh reaktoetjaelemen jïh tjaelemegïelen muhteste learoevierhtine

Learoevierhtieh daennie sïentesne leah gaajhkh trygkedovveme, ij-trygkedovveme jïh digitaale vierhtieh mah leah evtiedovveme ihke ööhpehtimmesne nåhtadidh, mah edtjieh jaabnan ööhpehtimmesne

åtnasovvedh, jïh mah vihkeles bielieh faagen learoesoejkesjine feerhmieh.
Skuvle edtja learoevierhtieh nåhtadidh dovne daaroen- jïh saemiengïelesne mah leah byögkeles tjaelemegïelen mietie.
Skuvle edtja learoevierhtieh nuhtjedh mah joe gååvnesieh dovne orredaaroen- jïh daaroengïelesne seamma tijjen jïh seamma åasan. Krïevenasse ij dïjpieh
a. learoevierhtieh daaroengïelen faagesne
b. learoevierhtieh faagine gusnie 300 learohkh jallh vaenebh
c. learoevierhtieh gusnie dïhte daaroen teekste barre onnohtje åesiem
Doh trygkedovveme learoevierhtieh daaroenfaagesne maadthskuvlese edtjieh tjåanghkan utnedh nuekie teeksth dovne daaroen jïh orredaaroengïeline, guktie learohkh lïerieh gåabpatjahkh gïelide lohkedh.

Nöörjen skuvleaerpievuekesne learoegærjah leah aktem vihkeles åesiem orreme dejnie byjjes finansieradamme jïh namhtah maadthööhpehtimmesne. Joekoen dah trygkedovveme learoegærjah aktem vihkeles funksjovnem lïerehtimmievierhtine åtneme juktie learoesoejkesjen ulmide jaksedh, jïh ihke gïehtjedidh learohkh man seammavyörhtege ööhpehtimmiem åadtjoeh goh barre gåarede.

Reakta ööhpehtimmiem åadtjodh saemien gïelesne, gusnie saemien gïele lea lïerehtimmiegïele, dæjpa vielie goh 30 faagh maadthskuvlesne. Learoegærjah evtiedidh jïh orrestehtedh gaajhkine daltesine, gaajhkine faagine, jïh golmine saemien gïeline, hov stoerre åasam dovne barkoe- jïh ekonomijevierhtieh kreava. Daate faerhmede dovne trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtieh.

Seamma tïjjen dïhte laakenænnoes reakta lïerehtæmman saemiengïelhfaagine abpe laantesne, jïh reakta saemiengïeleldh lïerehtæmman saemien gïelen reeremedajvine - jïh sjïehteladteme reakta lïerehtæmman saemien gïelesne reeremedajven ålkolen - våaromem utnieh ööhpehtimmielaakesne 1998 raajeste. Dïhte daaletje reaktavåarome lïerehtimmiem åadtjodh saemien gïelesne jïh saemiengïelhfaagine, lea dan åvteste ovrehte 30 jaepien båeries. Reakta ööhpehtimmiem åadtjodh darroengïelhfaagesne jïh daaroen gïelesne aktem maaje guhkebe histovrijem åtna, medtie 270 jaepieh.

Saemien siebredahke akte onne gïeleseabradahke mij Nöörjesne golme byjjes dååhkesjadteme saemien gïelh åtna. Seamma tïjjen skuvleöörnege lea jienebh learoesoejkesje-orrestehtemh tjïrrehtamme åenehks tïjjen doekoe. Daarpesjibie jïjnjem gïele- jïh faagedidaktihke kompetaansem ihke buerie faageles jïh pedagogeles learoevierhtieh evtiedidh, dovne trygkedovveme jïh digitaale. Dan åvteste daerpies nuekie saemiengïeleldh lohkehtæjjah jïh jeatjah faagealmetjh skreejrehtidh gieh maehtieh learoevierhtietjaelijine barkedh, dovne learoevierhtie-evtiedæjjah jïh faageles jïh pedagogeles konsulenth daerpies.

Ööhpehtimmielaaken § 15-6 (2023) lea vihtiestamme skuvlh edtjieh "daerpies dïrregh, daeverh jïh learoevierhtieh utnedh". Guktie § 15-3 vihteste (vuertesjh bijjelen), dle learoevierhtieh mah leah ööhpehtæmman evtiedovveme, edtjieh jaabnan åtnasovvedh, jïh edtjieh vihkeles bielieh faagesne feerhmedh. Nænnoestimmie aaj vihteste learoevierhtieh daaroengïelesne jïh orredaaroengïelesne tjuerieh seamma tïjjesne jïh seamma åasesne gååvnesidh. Daesnie akte

parallelliteeteprinsihpe vååjnesasse båata juktie beaja krïevenasse galka seammatïjjen learoevierhtieh gaavnedh dej göökte daaroen byjjes tjaelemegïeline.

Akte seammaleejne parallelliteeteprinsihpe ij leah faamosne daaroen jïh saemien learoevierhtiej gaskem. Saemiengïeleldh learohkh mah reaktam utnieh lïerehtimmiem åadtjodh saemiengïelesne jïh saemiengïelhfaagesne, eah naan tjïelke laakenænnoes reaktam utnieh saemien learoevierhtieh åadtjodh. Daate aaj aamhtesine sjïdti Rijhkerevisjovnen reektehtsinie 2019. Rïjhkerevisjovne juvnehti Maahtoedepartemeente galka *"Saemiedigkine ektine vuarjasjidh magkerh vierhkievierhtieh daerpies ihke learoevierhtieh evtiedidh"* (s. 14). Akte bielie dehtie buerkiestimmeste man åvteste saemiengïeleldh learoevierhtieh fååtesieh, lea tjuvtjiedamme vaenie almetjh gieh maehtieh learoevierhtieh evtiedidh, vuelegs maaksoe aktene onne maarhnesne, jïh vaenie gaahtjeme produsenti jïh bertemi gaskem. Konsekvense maahta årrodh skuvlh jïh lohkehtæjjah jeenjemasth tjuerieh nåhtadidh dejtie learoevierhtide mah raaktan dorjesuvvieh jïh berteduvvieh. Saemiengïeleldh lohkehtæjjah aaj daamtaj jïjtsh learoevierhtieh evtiedieh, maaje bielietïjjen jïh sïejhme barkoen lissine (Stensvold, 2023; Utdanningsforbundet Nordland, 2023).

Muvhtine aaj gåarede sjyöhtehke lïerehtimmieviehrtieh leah bertedovveme jïh gååvnesieh, men ovmessie sjïeken dah skuvlh eah learoegærjah jallh digitaale vierhtieh ribleme. Juktie sjiehteles lïerehtimmieviehrtieh åadtjodh saemien gïelelïerehtæmman jïh lïerehtæmman saemien gïelesne ij leah barre daate akte saake, maa mij lea evtiedovveme jïh magkerh learoevierhtieh bertedovveme. Daate aaj beetnehvierhtiej bïjre, åesiestimmien, jïh saatnan mejtie learoevierhtieh jaksemisnie lohkehtæjjide jïh learohkidie skuvleaarkebiejjien.

Sjyöhtehke jïh kvalitatijve buerie learoevierhtieh jakseminie lea akte vihkeles krïevenasse saemien gïelelïerehtæmman jïh saemien gïelen lïerehtæmman, jïh ihke buektiehtidh aktem seammavyörtegs lïerehtimmiefaalenassem illedh learohkidie mah leah LK20S nueliem. Dannasinie learoevierhtiegyhtjelasse tjuara abpe gïevliem feerhmedh; evtiedimmiebarkoe, produksjovne jïh beetnehdåarjoe, åesiestimmie jïh rïektes åtnoe ööhpehtimmesne.

3.3 Daatatjöönghkemen vuekie jïh veeljeme

3.3.1 Daatatjöönghkeme jïh veeljeme

Daatah sïjse tjöönghkedovvin akten gihtjemegoerehtimmien tjïrrh, gusnie ulmie lij aktem gamte guvviem åadtjodh lohkehtæjjaj dååjrehtsidie, gieh leah saemiengïelem jïh saemien gïelesne ööhpehteminie LK20S mietie. Aarebi goerehtimmieh leah gaskem jeatjah saemiengïelen lïerehtimmiem gïehtjedamme, ööhpehtimmieslïejhteme jïh ovmessie bielieh lïerehtimmiesïentine (vuartesjh vuesiehtimmien gaavhtan Angell jïh jienebh, 2022; Johansen, 2016; Rijhkerevisjovne, 2019; Øzerk, 2021). Daate goerehtimmie lea joekoen jeatjah goerehtimmijste dan åvteste daatah leah tjöönghkedovveme lohkehtæjjijste barkoesïentesne, jïh mah

1. lïerehtimmiem utnin saemien voestesgïeline jïh/jallh saemien mubpiengïeline,

2. jeatjah skuvlefaagine saemien gïelesne ööhpehtin, jallh

3. saemiengïelem jïh saemien gïelesne ööhpehtin

Goerehtimmesne lea sjïere kriterijen mietie veeljeme lohkehtæjjah gieh barkeminie saemienlïerehtimmesne voestes- jallh mubpiengïeline.

Ij gååvnesh naan vihties låhkoe mij soptseste man gellie saemiengïeleldh lohkehtæjjah Nöörjesne, jïh ibie daejrieh man gallesh saemiengïelem voengine ööhpehtieh. GSI-taallh vuesiehtieh man gellie lohkehtæjjah saemiengïelem ööhpehtieh maadthskuvlesne, men naakenh dejstie leah barre maajhööhpehtimmielohkehtæjjah, jïh eah naan bïevnesh vedtieh man gellie lohkehtæjjah jeatjah faagine saemiengïelesne ööhpehtieh (Aktem guhkebe buerkiestimmiem dan bïjre, vuartesjh Øzerk & Somby, 2025). Guktie Angell jïh jienebh jiehtieh (2022) dellie ij naan ållesth bijjieguvviem utnieh maa guktie saemien gïele- jïh kultuvremaahtoe skuvline darhkan lea, guktie geerve vierhtiedidh man representatijve daate goerehtimmie lea. GSI-taali mietie lin 226 lohkehtæjjah gieh saemiengïelem ööhpehtin maadthskuvlesne jaepiej 2022-23. Aktem åesiem daejstie lohkehtæjjijste seapan barre maajhööhpehtimmielohkehtæjjah, jïh mijjieh daejrebe 67 lohkehtæjjah maajhööhpehtimmiem utnin noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien gïelesne maadthskuvlesne jïh jåarhkeskuvlesne (Rijhkerevisjovne, 2019). Jis lea nimhtie, ahte maajhööhpehtimmielohkehtæjjah aaj ryöknesuvvieh goh lohkehtæjjah mah saemiengïelem ööhpehtieh maadthskuvlesne, dellie utnebe dagke 159 lohkehtæjjah gieh voengine saemiengïelem jïh saemiengïelesne ööhpehtieh. Dastegh naemhtie, dle mijjen veeljeme 123 lohkehtæjjah aktem 70-80 % representasjovneåesiem utnieh populasjovnen muhteste. Voestesiereste gaskesadtimh skuvlh saemien gïelen reeremedajven tjïeltine, gaskesadtimh tellefovnen jïh e-påasten tjïrrh. Skuvlide gihtjimh mejtie dah lin sïjhteme dotkijh guessine bööredh juktie goerehtimmien bïjre bïevnedh jïh gihtjemegoerem sjyöhtehke lohkehtæjjide deelledh. Dagkerh råakedimmieh sjïdtin Karasjohkesne, Guovdageajnosne, Deatnusne jïh Unjárgesne reeremedajvi sïsnjelen, jïh Oslovisnie mij lea reeremedajvi ålkolen. Dan lissine aaj saemienlohkehtæjjah jeatjah tjïeltijste böörédovvin tjåanghkanidh Altesne jïh Tromsøesne, gusnie åadtjoejin nuepiem gihtjemegoerem vaestiedidh.

Goerehtimmie aaj göökte seminaarine åvtese buakteme jïh gaskestalleme, NetSam:en åelesne (Nettverk for samiskopplæring), jïh laavenjostostoe Saemien jïlleskuvline. Daah seminaarh öörnesovvin Oslovisnie jïh Romssesne. Desnie aaj saemien lohkehtæjjah bööresovvin meatan årrodh goerehtimmesne. Jïjnjemes lïhtsegh dejnie seminaarine lin lohkehtæjjah mah saemien reeremedajven ålkolen ööhpehtin. Gihtjemegoere aaj seedtesovvi e-påastine jieniebidie skuvlide saemien lïerehtimmiefaalenassine. 17 lohkehtæjjah vaestiedamme gihtjemegoerem jïh påastine seedtin. Dïhte ållesth låhkoe saemienlohkehtæjjah mah libie veeljeme meatan utnedh lea 123. Daatatjöönghkeme eelki goeven 2021 jïh ryöhki ruffien raajan 2022. Veesmedahke feerhmie lohkehtæjjah

gieh dovne saemien gïelen reeremedajven sïsnjelen jïh ålkolen berkieh. Lohkehtæjjah ööhpehtieh learohkh gieh utnieh saemien voestes- jïh/jallh mubpiengïeline, jïh jienebh aaj jeatjah faagine saemien gïelesne ööhpehtieh. Veesmedahke lohkehtæjjah båetieh tjïeltijste mah stööremes learohkelåhkoem saemienlïerehtimmesne utnieh: Karasjohke, Guovdageajnoe, Deatnu, Unjárga, Romsa, Alta jïh Oslove.

Kárásjohke, Guovdageajnoe, Deatnu jïh Unjárga leah saemien gïelen reeremedajvesne. Romsa jïh Alta leah reeremedajven ålkolen, mohte learohkh åadtjoeh lïerehtimmiem saemiengïelesne voestesgïeline jallh saemien mubpiengïeline sijjen skuvline. Seamma tïjjen akte skuvle Romsesne jïh göökte skuvlh Altesne, jarngeskuvlh mah saemiengïelen lïerehtimmiem faalehtieh jïh aaj lïerehtimmiem saemien gïelesne. Oslovisnie aaj faalenasse sentraliseradamme. Daesnie learohkh lïerehtimmiem saemien voestes- jallh mubpiengïelesne åadtjoeh saemien skuvlesne Oslovisnie.

Muvhtine tjïeltine reeremedajvesne akte stoerre låhkoe learoehkijste lïerehtimmiem saemien voestesgïeline åadtjoeh. Jeenjemes dejstie aaj lïerehtimmiem saemien gïelesne åadtjoeh. Karasjohkesne jïh Guovdageajnosne lea medtie 90 prosenth learoehkh gieh saemien voestesgïeline utnieh, seamma tïjjen aaj lïerehtimmiem saemiengïelesne åadtjoeh. Daate tsavtsa jienebh learohkh lïerehtimmiem saemien voestesgïeline åadtjoeh ennh goh dah mah lïerehtimmiem saemiengïelesne åadtjoeh. Dah gieh eah saemien voestesgïeline utnieh, lïerehtimmiem saemien mubpiengïeline åadtjoeh.

Lohkehtæjjah mijjen læstosne aaj feerhmie tjïeltide: Loabát, Porsángku, Åarjel Várjjat, Málatvuopmi, Hársttak, Bådåddjo, Evenassji, Snåase jïh Håbmere. Daejnie tjïeltine dïhte stööremes learohkelåhkoe lïerehtimmiem saemien mubpiengïeline åadtjoeh, mijjen lohkehtæjjijste.

Golme dejstie 123 lohkehtæjjijste barkin ajve maajhööhpehtimmine dan tïjjen gosse daatah sïjse tjöönghkedovvin, mohte dah lin aaj aarebi voenges lohkehtæjjine barkeme. Daah golme lohkehtæjjah eah leah meatan vaalteme analyjsine learoevierhtiej muhteste, gaskem jeatjah dan åvteste dah aaj lïerehtimmiem jåarhkeskuvlesne åtneme. Dah leah læjhkan meatan dennie analysesne gusnie lohkehtæjjah raeriestamme guktie edtja learoevierhtietsiehkiem bueriedidh.

Vaenie lohkehtæjjah meatan gieh åarjel- jïh julevsaemiengïelem jallh -gïelesne ööhpehtieh. Dan åvteste ibie leah analyseereme jallh åehpiedahteme learoevierhtieryöhkoem joekehth gïeli muhteste, juktie vaestiedæjjaj anonymiteetem gorredidh. Veesmedahke lea joekedamme maanaj- jïh noeredaltesi gaskem guktie tabellesne 1.

Tabeelle 1: Lohkehtæjjah barkoesijjie skuvline

MENNIE DALTESISNIE BARKA	MAANADAALTESE	NOEREDAALTESE	DOVNE MAANA- JÏH NOEREDAALTESE
GELLIE LOHKEHTÆJJAH	74	22	27

Dejstie 123 bievnijste dle 60 % ajve maanadaltesisnie barkeminie, 18 % ajve noeredaltesisnie jïh 22 % dovne maana- jïh noeredaltesisnie.

3.3.2 Gihtjemegoeren sïsvege

Gihtjemegoere tjöönghki dovne kvantitatijve jïh kvalitatijve daatah lohkehtæjjaj åtnoen bïjre, trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtiej muhteste. Gyhtjelassh lin göötkine bieline öörnedamme. Voestes åesie lij stuvreme dejtie lohkehtæjjide mah aalkoelïerehtimmiem 1. daltesisnie ööhpehtin, mearan mubpie åesie gaajhkh lohkehtæjjah feerhmi. Gihtjemegoere joekehti trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtiej gaskem. Voestes åesesne lohkehtæjjah njieljie vaestiedassealternatijvi gaskem veeljin, mah vuesiehtin magkerh jïh man gellie learoevierhtieh lin jaksoes, jïh aaj lin sjïehtedamme LK20S:se. Mubpene åesesne lohkehtæjjah lin gihtjeme vuarjasjidh learoevierhtie-nåhtoem akten 3-joekehten skaalan mietie: *joekoen hijven, naa hijven*, jïh *ij man hijven*. Lohkehtæjjah edtjin seamma tïjjen bievnedh mij faagide jïh mennie daltesisnie vuarjasjamme.

Dan lissine gaajhkh lohkehtæjjah bïrredovvin vuarjasjidh magkerh råajvarimmieh byöroe darjodh båetije jaepine, jïh magkerh evtiedimmiedaerpiesvoeth learoevierhtie-tsiehkien muhteste. Dah åadtjoejin kroessem biejedh dejtie åvtelhbodti lahtestamme alternatijvide, jïh seamma tïjjen åadtjoejin jïjtsh raeriestimmieh faaledh jïh dejtie lissiehtidh.

3.3.3 Eetihke vuarjasjimmieh

Nöörjen daatatjöönghkeme-goevtese (Norsk senter for forskningsdata (NSD)) lea goerehtimmiem dååhkesjadteme åvtelen skuvlide, tjïeltide jïh jeatjebh gaskesadteme. Daatah sïjse tjöönghkesovveme dåajmijes dotkemevuekiej mietie, jïh joekoen leavloem bïejeme anonymiteete, persovnevaarjelimmie, jïjtjevyljehkevoete jïh seahkarimmie bievnijidie gorredidh, NESH:n dotkemetihkeles njoelkedassi mietie (NESH, 2021).

Gihtjemegoeresne libie joekedamme Nöörjen golme byjjehks saemien gïeli gaskem. Juktie persovnevaarjelimmiem krööhkedh dle libie læjhkan tjåanghkan bïejeme aktine kategorijesne gosse analyjsem dorjeme. Dannasinie vaenie vaestiedæjjah gieh åarjel- jïh julevsaemiengïelem jïh/jallh -gïelesne ööhpehtin, dellie ij gåaredh illedahkide joekedidh jïh saemien gïeli mietie vuesiehtidh. Bïevnesh mah maehtieh sjïere sjyöhtehke årrodh dejtie ovmessie gïeledajvide, eah sjïdth reektehtovvedh vuj sjïere digkiedimmieaamhtesine.

Daate gaertjiedimmie lea aktem metodihkeles jïh daajroen muhteste dilemmam. Dennie aktene bielesne lea daerpies anonymiteetem jïh persovnevaarjelimmiem informanti vööste gorredidh. Mubpine bielesne, gosse gïeledåehkide ektiedamme dellie maahta darjodh guktie åarjel- jïh julevsaemien lohkehtæjjaj dååjrehtsh eah seamma våajnoes sjïdth. Daate joekoen beeke dan åvteste daah dåehkieh leah unnebelåhkoeh saemien gïelebyjresisnie, jïh dellie daajroe dej tsiehkiej bïjre maahteme vihkeles årrodh dejtie gieh nænnoestieh beetnehdåarjoem, jïh guktie lin maahteme sjïere råajvarimmieh tseegkedh

learoevierhtiedorjemen muhteste. Mohte persovnevaarjelimmiem krööhkestidh lea akte vihkeles krïevenasse orreme, gosse dovne daatah tjöönghkeme, jïh guktie daatah analyseradamme jïh illedahkh åehpiedahteme.

3.4 Illeldahkh

Daennie boelhkesne voestegh illedahkide åehpiedahta learoevierhtietsiehkien biejre dennie voestes lohkeme- jïh tjaelemelïerehtimmesne saemien gïelesne, maam mænngan gohtjesåvva *aalkoelïerehtimmie saemien gïelesne*. Dan mænngan illeldahkh learoevierhtietsiehkien biejre dennie vijriesåbpoe saemien-lohkehtimmesne voestesgïeline jïh mubpiengïeline, jïh aaj lohkehtimmiem saemien gïelesne ovmessie skuvlefaagine.

3.4.1 Learoevierhtietsiehkie saemien gïelesne aalkoelïerehtimmesne

Learoevierhtietsiehkie aalkoelïerehtimmesne libie sjïere gïehtjedamme mubpiej faagijste. Dannasinie dïhte voestes saemiengïelen lohkeme- jïh tjaelemelïerehtimmie aktem vihkeles våaromem beaja gosse vijriebasse saemiengïelesne lïerehtidh. Joekoen sjyöhtehke saemiengïeleldh learohkidie gieh lïerehtimmiem åadtjoeh skuvline mah leah saemien gïelen reeremedajvine.

Dennie veesmedahkesne lin 30 lohkehtæjjah gieh aalkoelïerehtimmesne ööhpehtin. Daah lohkehtæjjah birresovvin vuarjasjidh mejtie nuekie sjiehteles learoevierhtieh aalkoelïerehtæmman, aaj barkoegærjah, göökte kategorijine a) *trygkedovveme learoevierhtieh* jïh b) *nedte- jïh digitaale lïerehtimmievierhtieh.* Vaestiedæjjah åadtjoejin veeljedh vïjhte ovmese alternatijvi gaskem. Vuelelen vuesiehtibie guktie dah illedahkh:

Tabeelle 2: Lohkehtæjjaj dååjrehtsh learoevierhtiej muhteste aalkoelïerehtimmesne (N=30)

ALTERNATIJVH	GELLIE LOHKEHTÆJJAH VAESTIEDAMME (N=30)	
	Trykte læremidler	Nettbaserte og digitale læringsressurser
Alternatijve 1: *Gaavnem sjïehteles learoevierhtieh aalkoelïerehtæmman mah leah Faageorrestimmien mietie evtiedamme saemiengïelesne - LK20S.*	11	6
Alternatijve 2: *Im gaavnh sjïehteles learoevierhtieh aalkoelïerehtæmman mah leah evtiedamme Faageorrestimmien - LK20S mietie, mohte mov lea jïjtjeme materijellh mah leah LK20S mietie.*	6	6
Alternatijve 3: *Im utnieh sjiehteles learoevierhtieh aalkoelïerehtæmman saemiengïelesne mah leah evtiedamme Faageorrestimmien - LK20S mietie.*	5	11

ALTERNATIJVH	GELLIE LOHKEHTÆJJAH VAESTIEDAMME (N=30)	
	Trykte læremidler	Nettbaserte og digitale læringsressurser
Alternatijve 4: *Im utnieh sjiehteles learoevierhtieh aalkoelïerehtæmman saemiengïelesne mah leah evtiedamme Faageorrestimmien - LK20S mietie., jïh dannasinie båaråsåbpoe learoevierhtieh nuhtjem.*	2	3
Alternatijve 5: *Ij munnjien sjïehth.*	1	0
Dovne alternatijve 2 jïh 4	4	2
Dovne alternatijve 2 jïh 3	1	0
Dovne alternatijve 3 jïh 4	0	2

Guktie tabelleste 1 vååjnoe, dellie 37 prosenth (N=11) lohkehtæjjah jiehtieh sjïehteles learoevierhtieh aalkoelïerehtæmman utnieh mah leah LK20S mietie evtiedovveme. Dah jeatjah 63 prosenth (N=19) jiehtieh eah seamma nuepieh utnieh, jïh dan åvteste ovmessie jeatjah alternatijvh nåhtadamme, gaskem jeatjah jïjtsh evtiedamme learoevierhtieh. Illedahkh vuesiehtieh aktem tjïelke jienebelåhkoe lohkehtæjjah eah naan sjiehteles, *trygkedovveme learoevierhtieh* utneme voestes lohkeme- jïh tjaelemelïerehtæmman saemiengïelesne, mah leah evtiedovveme daaletje learoesoejkesji mietie.

Govhte lohkehtæjjah jeehtin sjïehteles *nedte- jïh digitaale lïerehtimmievierhtieh* utnin, mah lin evtiedovveme LK20S mietie. Seamma jïjnje lohkehtæjjah jeehtin dah lin jïjtsh evtiedamme nedte- jallh digitaale learoevierhtieh nåhtadamme, mah lin akteraeresne dejnie staeriedamme learoesoejkesjinie saemien voestesgïelide. Daestie gåarede lohkedh ahte 12 dejstie 30 lohkehtæjjijste (40 %) darhkan nedtesne gaavneme digitaale learoevierhtieh mah meehtin nuhtjedh dennie voestes lohkeme- jïh tjaelemeööhpehtimmesne saemien gïelesne.

Seamma tïjjen vaastoealternatijvh 3 jïh 4 vuesiehtieh såemies lohkehtæjjah eah naan orre learoevierhtieh nåhtadamme LK20S mietie, jïh dovne jïjtsedorjeme learoevierhtieh nåhtadamme, jallh veeljeme båeries learoevierhtieh nuhtjedh, jallh aaj leah alternatijve 3 veeljeme bielelen tjïelkestidh mah learoevierhtieh nåhtadamme.

Illedahkh vuesiehtieh *gaskeviermie- jïh digitaale learoevierhtieh* aalkoelïerehtæmman saemien gïelesne aaj leah vaanesh. Jienebh lohkehtæjjah eah utnieh naan jaksoes vierhtieh mah leah evtiedamme LK20S mietie.

3.4.2 Lohkehtæjjaj dååjrehtsh learoevierhtietsiehkien muhteste ovmessie faagine

Daennie goerehtimmesne 120 lohkehtæjjah meatan. Juktie persovnevaarjelimmiem jïh anonymiteetem gorredidh ibie joekedamme dej golme saemien gïeli gaskem - noerhtesaemien, julevsaemien jïh åarjelsaemien - gosse illeldahkh åehpiedehtebe.

Guktie lij vuarteme dle jienebh lohkehtæjjah gieh gyhtjelasside saemien voestesgïelen jïh mubpiengïelen bïjre vaestiedamme, ennh goh lohkehtæjjah gieh leah vaestiedamme gyhtjelassh jeatjah skuvlefaagi bïjre. Daate lea ihke saemiengïelen faagesne naa jolle tæjmoetaalem åtna. Seammalaakan dle vaenebe vaastoeh dejtie faagide gusnie vaenebe tæjmoeh. Dejstie 120 lohkehtæjjijste jienebelåhkoe lea noeredaltesisnie barkeminie.

Lohkehtæjjah birresovvin vuarjasjidh mennie sïentesne dah tuhtjieh gååvnesieh jaksoes dovne trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtieh, akten golme-njieptjien skaalesne: *joekoen hijven, naa hijven*, *ij man hijven*. Dah edtjin aaj bïevnedh magkerem faagem jïh mennie jaepiedaltesisnie lin vuarjasjamme. Lohkehtæjjah gieh jienebh faagh ööhpehtin jïh/jallh jienebine daltesisnie, meehtin vaestiedassem vedtedh fïerhten faagese jïh daltesasse.

Gosse mohtede saemiengïeleldh lohkehtæjjah jïh daaroengïeleldh lohkehtæjjah gieh ovmese faagh ööhpehtieh, dellie saemiengïeleldh lohkehtæjjah vaenebe. Daate haestemh buakta gosse edtja illedahkh reektehtidh bielelen daejriehtidh gieh dah saemien lohkehtæjjah leah. Juktie persovnevaarjelimmiem jïh anonymiteetem gorredidh libie dan åvteste kategorijide *maana-* jïh *noeredaltese* aktese bïejeme, gosse edtja vuesiehtidh guktie dah lohkehtæjjah leah vuarjasjamme learoevierhtietsiehkie ovmessie faagine.

Tabeelle vuelielisnie vuesehte lohkehtæjjaj vuarjasjimmieh, guktie dïhte learoevierhtieveahka mij sjiehteles evtiedovveme LK20S mietie, dejnie ovmessie faagine.

Tabeelle 3: Lohkehtæjjaj vuarjasjimmieh saemiengïelen learoevierhtiej muhteste ovmese faagine

FAAGE	TRYGKEME VUJ DIGITAALE LEAROEVIERHTIEH	GELLIE LOHKEHTÆJJAH FAAGESNE ÖÖHPEHTIEH JÏH VAESTIEDAMME	LOHKEHTÆJJAJ DÅÅJREHTSH LEAROEVIERHTIE-TSIEHKINE
Saemien voestesgïeline	Trygkeme	113	Bijjelen 60 % tuhtjieh tsiehkie lea nåake
	Digitaale	103	
Saemien mubpiegïeline	Trygkeme	25	Bijjelen 93 % tuhtjieh tsiehkie lea nåake
	Digitaale	26	
Matematihke	Trygkeme	52	Bijjelen 67 % tuhtjieh tsiehkie lea nåake
	Digitaale	37	
Eatnemefaage	Trygkeme	57	Bijjelen 77 % tuhtjieh tsiehkie lea nåake
	Digitaale	46	
Seabradahkefaage	Trygkeme	62	Bijjelen 74 % tuhtjieh tsiehkie lea nåake
	Digitaale	56	
KRLE	Trygkeme	41	Gaajhkh lohkehtæjjah tuhtjieh tsiehkie lea nåake
	Digitaale	38	
Duedtie, Musigke jïh Beapmoe jïh healsoe	Trygkeme	Vaenebh goh 22 lohkehtæjjah fïerhtene faagesne leah jïjtsh dååjrehtsh juekedamme. Bijjelen 83 % utnieh tsiehkie lea nåake	
	Digitaale		

Lohkehtæjjah gieh saemien voestesgïeline ööhpehtieh leah dïhte dåehkie mij jeahta bööremes learoevierhtietsiehkiem utnieh LK20S mietie. Læjhkan medtie 60 prosenth daejstie lohkehtæjjijste utnieh learoevierhtietsiehkie lea nåake. Gaajhkine dejnie jeatjabinie faagine dle sagke stuerebe låhkoe lohkehtæjjah gieh utnieh learoevierhtietsiehkie ij leah hijven.

3.4.3 Lohkehtæjjaj vuajnoeh båetije biejji learoevierhtie/ïeremevierhtietsiehkien bïjre

Guktie aarebi jeahteme dellie akte stoerre haesteme orreme gellie jaepieh daelie, dovne trygkedovveme learoevierhtieh, nedte-vierhtieh jïh digitaale learoevierhtieh fååtesieh. Seamma tïjjen lij iemie veanhtadidh gosse learoesoejkesje LK20S bööti, ahte daerpies sjïdti orre learoegærjah jïh jeatjah learoevierhtieh darjodh mah lin sjïehtedamme dejtie staeriedamme learoesoejkesjidie.

Evtiedimmie, kvaliteetetjirkeme jïh orre learoevierhtieh, faagegærjah bæjhkoehtidh hov leah guhkies prosessh, jïh dan åvteste iemie gåarede guhkiem vaasedh dehtie raejeste orre learoesoejkesje nænnoestamme, goske nuekies learoevierhtieh gååvnesieh.

Learoevierhtie-evtiedimmie aktem ekonomeles bieliem åtna, mohte seamma tïjjen aaj daarpesje nuekies almetjh, gïele-, faage- jïh faagedidaktihkeles maahtojne. Joekoen hov nimhtie smaave gïeleseabradahkine gusnie vaenie saemiengïeleldh faagealmetjh gååvnesieh. Juktie åadtjodh daejredh guktie lohkehtæjjah vuartesjieh båetije biejji saemien learoevierhtieevtiedimmie, dellie birresovvin ussjedalledh ovmessie råajvarimmieh jïh vuekieh tsiehkiem bueriedidh LK20S-skuvline. Lohkehtæjjah åadtjoejin gaektsie alternatijvh jïh birresovvin aktese jallh jienebh alternatijvide kroessem bïejedh. Tabeelle vuelelen illedahkh vuesehte:

Tabeelle 4: Lohkehtæjjaj vuarjasjimmieh ovmessie alternatijve uvtielasside, maa guktie gåarede learoevierhtietsiehkiem bueriedidh

ALTERNATIJVH	GELLIE LOHKEHTÆJJAH DÅARJELAMME (N=123)
Alternatijve 1: Bertemh tjuerieh orre learoevierhkh/learoegærjah ovmessie skuvlefaagine saemien gïelesne darjodh jïh bæjhkoehtidh, jalhts daate maahta guhkiem vaasedh. Gaajhkine faagine nuekie saemienlohkehtæjjah jallh saemien learoegærja-evtiedæjjah gååvnesieh gieh maehtieh learoevierhtieh darjodh maadthskuvlen gaajhkide daltesidie.	102 (83%)
Alternatijve 2: Bertemh tjuerieh smaave faageplaaretjh jïh barkoeplaaretjh saemien gïelesne darjodh. Nuekie saemien lohkehtæjjah/learoevierhtie-evtiedæjjah gaajhkine faagine gieh maehtieh aamhteseplaaretjh jïh barkoeplaaretjh darjodh. Dagkeres maehtieh dööhki dööhki olkese båetedh. Aamhtsplaaretjh jïh barkoeplaaretjh leah aelhkie sjïehtedidh, orrestidh jïh digitaliseradidh jis daerpies jallh jis vaajtele.	94 (76%)

ALTERNATIJVH	GELLIE LOHKEHTÆJJAH DÅARJELAMME (N=123)
Alternatijve 3: Bertemh tjuerieh barre digitale / nedtebaseradamme lïerehtimmievierhtieh darjodh. Lohkehtæjjah jïh learohkh maehtieh dejtie preentedh jïh nåhtadidh, jïh/jallh dah maehtieh interaktijve årrodh guktie gåarede teeksth lohkedh jïh laavenjassh gaskeviermesne tjuevtedh.	49 (40%)
Alternatijve 4: Daerpies eensi saemien lohkemegærjah aalkoelïerehtæmman/ voestes lohkeme- jïh tjaelemelïerehtæmman saemien gïelesne, voestes jïh mubpien klaassesne. Dejtie jeatjah daltesidie dle nuekies ovmese smaavebe lohkemeplaaretjh jïh barkoeplaaretjh saemiengïelesne.	72 (59%)
Alternatijve 5: Jalhts LK20S nænnoestamme, maehtebe båarasåbpoe saemien lohkemegærjide / learoevierhkide / nedtevierhtide goske orre saemien lohkemegærjah / learoevierhkieh / nedtevierhtieh båetieh.	26 (21%)
Alternatijve 6: Lohkehtæjjah gieh saemien 1. gïeline jïh saemien 2. gïeline ööhpehtieh, maehtieh 2 biejjieh våhkoen astoetijjiem åadtjodh, jïh ekonomeles dåarjoem juktie learoegærjah / learoevierhkieh saemienööhpehtæmman tjaeledh, akten latjkes tïjjen sisnjelen.	77 (63%)
Alternatijve 7: Saemien lohkehtæjjah mah vuesiehtimmien gaavhtan matematihkesne, siebriedahkefaagesne jallh eatnemefaagesne ööhpehtieh, maehtieh 2 biejjiej maakseme permisjovnem åadtjodh fïerhten våhkoen, jïh aaj ekonomeles dåarjoem juktie learoegærjah/-learoevierhkieh skuvlefaagine tjaeledh, akten latjkes tïjjen sïsnjelen.	66 (54%)
Alternatijve 8: Saemien lohkehtæjjah mah vuesiehtimmien gaavhtan matematihkesne, siebriedahkefaagesne jallh eatnemelearosne ööhpehtieh, maehtieh 2 biejjieh våhkoen maakseme permisjovnem åadtjodh jïh ekonomeles dåarjoem juktie aamhteseplaaretjh jïh barkoeplaaretjh tjaeledh, akten latjkes tïjjen sisnjelen.	72 (59%)

Tabeelleste vuejnebe (tabeelle 4) tjïelke jienebelåhkoe lohkehtæjjah leah veeljeme alternatijvide 1, 2 jïh 6.

Dej gaektsie åvtelhbodti lahtestamme alternatijvide, lohkehtæjjah åadtjoejin nuepiem jïjtsh raeriestimmieh jïh uvtielassh buektedh, guktie maahta learoevierhtietsiehkiem saemiengïelesne bueriedidh. Doh uvtielassh mah böötin dellie kategoriseradovveme siemesvoeten jallh iktevuajnoen mietie.

Jienebh lohkehtæjjah uvtiedieh dagke ledtjie aamhteseplaaretjh aktem råajvarimmiem mij maahtjetje learoevierhtietsiehkiem bueriedidh. Daate aaj åvtese båata daennie lissielahtesisnie:

- Aamhtesepaahkh darjodh
- Aamhteseplaaretjh saemiengïelesne
-Aamhtesetjaalegigujmie illedh
-Davvi Girjin aamhteseplaaretjh daejnie ektievoetesne buerie viehkine
-Mov mïelen mietie buerebe lïerehtimmietsiehkie sjædta jis lij barre aamhtesegærjah/plaerieh jïh nedtevierhtieh dejnie ektine, jïh daltesi mietie öörneme.

Muvhth lohkehtæjja aaj utnieh 100% namhtatïjje saemien lohkehtæjjide lea bööremes vuekie ihke learoevierhtieh evtiedidh:

-100% namhtaaejkie ihke lïerehtimmievierhtieh evtiedidh
-Vedtieh 100% permisjovne lohkehtæjjide gieh sïjhtieh saemien learoevierhtieh tjaeledh/evtiedidh
- Mijjieh edtjebe dovne digitaale jïh analoge learoevierhtieh utnedh, gusnie seamma buerie kvaliteete goh daaroen, jïh ij barre aamhteseplaaretjh.

Såemesh lohkehtæjjah gieh reeremedajven ålkolen ööhpehtieh, leah jueriedisnie mejtie buerie 2 biejji permisjovnem utnedh, jallh aaj vaenebe ööhpehtimmie ihke learoevierhtie-evtiedimmesne barkedh, dannasinie ij naan saemiengïeleldh sæjjasadtjh-lohkehtæjjah gååvnesieh. Dagkerh lissiebïhkedimmieh bööktin:

- Ij ov man gellie learoevierhtieh 2 biejji våhkojne sjïdth, jïh guktie dellie learohkedåehkine jis fer jïjnjh sæjjasadtjebiejjieh - Mejtie sæjjasadtje saemiengïeleldh? Jïjnje barkoe sjædta sæjjasadtjide ööhpehtimmiematerijaalem stealladidh?
-Rïektesisnie daate 60 prosenth lohkehtæjjaåesiem vaalta. Mijjen dajvesne dellie vaenebe saemiengïeleldh lohkehtæjjah sjïdtieh.
-Lohkehtæjjah vaenebe ööhpehtiemmietæjmoeh våhkosne åadtjoeh guktie buerebelaakan maehtieh learoevierhtieh soejkesjidh jallh sjïehtedidh (saemiengïelese jarkoestidh). Buerebe tijje skaepiedihks årrodh.

Jienebh lohkehtæjjah lisseginie tjeelin, daejriehtin ahte dagke vaajtelamme daaroen learoevierhtieh jarkoestidh sjïehtedidh saemiengïelese:

-Gåarede båeries saemien learoevierhtieh orrestehtedh.
- Hijven learoevierhtieh gååvnesieh (orre, staeriedamme) daaroengïelesne, dagke gåarede jarkoestidh? Nimhtie tijjem spååroe.
-Siebriedahkefaagesne, eatnemefaagesne, KRLE:sne jïh jeatjah faagine maahteme dejtie learoegærjide saemien gïelese jarkoestidh.
-Ibie daarpesjh galkemem orresistie gaavnedh. Dagke maahteme saemien kultuvreste lissiedidh sjyöhtehke boelhkine.
-Mijjieh maehtebe naan gærjah jarkoestidh v.g. "Gaia"- eatnemefaage / seabradahkeefaage
-Mohte vihkeles dah gieh learoegærjah darjoeh leah ööhpehtæjjaj lïhke, jïh tijjem vaeltedh referaansedåehkieh öörnedh maahta hijven öörneginie årrodh.

Akte lohkehtæjja aaj aerpievuekiej sïsvegem learoegærjine vaajtele:

- Duedtie jïh maadthjieledesuerkiej-maahtoe lea vihkeles juktie noerh åadtjoeh lïeredh guktie båatsojne jieledh, faagvuekien mietie barkedh, jïs barre åådtje aktem faagem mij gohtje båatsoe, duedtie, maadthjieleme, jïh dle learoevierhtieh disse gaavnedh

Akte åarjelsaemien lohkehtæjja tjaala: *-Ibie learoegærjah saemiengïelesne utnieh.*

Lohkehtæjjah gieh saemiengïelem mubpiegïeline ööhpehtieh sïjhtieh aelhkie jïh pedagogeles differensieereme learoevierhtieh utnedh. Dah leah heterogeene saemiengïeledh dåehkieh ööhpehteminie.

-Byöroe learoegærjah evtiedidh jïh daltesimietie joekedamme nedtevierhtieh dejtie gærjide. Åajvoeh jis aamhtesi mietie.
- Learoegærjah byöroeh aaj jeenjemasth daltesinie juakadovveme. Dannasinie fiereguhte lohkehtæjja daamtaj aktem learohkedåehkiem aktesne åtna. Daennie dåehkesne daamtaj gaajh stoerre joekehtsh learohki gïelemaahtojne. Såemesh leah

saemiengïelem gelline jaepine lohkeme, mearan mubpiesh aadtjen aalkeme.
Mov barkosne lohkehtæjjine saemien mubpiengïeline, manne guhkiem joe åhtseme learoevierhtieh mah dam sïentem krööhkestieh.
- Aalkoelïerehtæmman saemien-daaroen baakoeh + guvvieh.
- Learoevierhtieh jïjtje darjoem.

Akte lohkehtæjja aaj sæjhta nuepiem utnedh vierhtieh veedtjedh jïh mubpiejgujmie juekedh:

- Ledtjie buerie aktem "gaavnesjimmiesijjiem" / våarhkoem utnedh lohkehtæjjide.

Jienebh lohkehtæjjah vaajtelin buerebe nedtelearoevierhtie-veahkam utnedh, sahth seamma jis lin vuarjasjamme daaletji tsiehkie *"ij hijven nuekie"* jallh *"naa hijven".*

-Jienebh digitaale / nedtevierhtieh evtiedidh.
-Digitaale/nedtelearoevierhtieh lissine utnedh.
-Nedtesne = aelhkie orrestidh. Gærjah = Gosse tjaalasåvva, dellie læjhkan guhkiem vaasa eannan orre båetieh.
- Jis aktem digitaale provgrammem/ applikasjovnem dorje, tjuara geehtedh dïhte orrestahteme sjædta, jïh dennie digitaale veartenisnie "mealtan" årrodh.
-Mijjieh byörebe digitaale learoevierhtiejgujmie barkedh. Dah leah aelhkie darjodh jïh maahta aejkiejmietie utnedh
-Digitale learoevierhtieh gusnie maahta teemah veeljedh. Gelline saemiengïelen dåehkine leah ovmese aalterh, dellie aelhkebe digitaale vierhtieh sjïehtesjidh.
-Byöroeh learoegærjah evtiedidh jïh daltesejuakadovveme nedtevierhtieh dejnie ektine. åajvoeh jis aamhtesi mietie. Learoegærjah byöroeh aaj jeenjemasth daltesjuakadovveme årrodh.
-Digitaale learoevierhtieh mah gåarede teemine sjïehtesjidh. V.g. spïele-provgramme, gogka gåarede jïjtje guvvieh jïh baakoeh sïjse bïejedh.
-Digitale learoevierhtieh medtie seamma goh skolestudie/Salaby saemiengïelesne, saemien sisveginie.

Lohkehtæjjaj lahtestimmieh vedtieh aktem veele goerkesem juktie dej vuarjasjimmieh ööhpehtimmiebarkoste båetieh. Saemiengïeleldh lohkehtæjjah leah stïeres lïerehtimmesne jïh daejrieh guktie vierhtieh balanseradidh, dah leah åehpies frijjeåesteme-öörnegine, sæjjasadtjelïerehtimmine jïh vuejnieh daerpiesvoetem sjiehteles learoevierhtieh utnedh. Uvtemes jïh åajvahkommes dle dïhte stoerre jienebelåhkoe lohkehtæjjijste (83 %) mij jeahta daerpies orre learoevierhtieh evtiedidh daaletje learoesoejkesji mietie. Jïh lahtestimmieh tjuvtjiedieh sjædta daerpies vielie astoem åestedh dejnie barkedh. Seamma tïjjen såemies tjoeperdieh daate maahta learohken lïeremem dïjpedh, vaenie lohkehtæjjah jïh barkoedeadtove læssene dovne dejtie gieh astoetïjjem åadtjoeh jïh dejtie mah eah. Jïjnjemes lohkehtæjjah dåarjohtieh aamhteseplaaretjh evtiedidh. Dah lahtestimmieh tjuvtjiedieh aamhteseplaaretjh gåaredieh utnedh learohki faageles-, gïeleldh- jïh aalteredaltesi dåeresth, jïh dejtie aelhkebe orrestehtedh. Seamma tïjjen åvtese båata ahte jalhts barre unnebe frijjebarkoe lohkehtimmeste vaalta (göökte biejjieh våhkosne) juktie aamhteseplaaretjh jallh jeatjah learoevierhtieh evtiedidh, dellie maahta lohkehtæjja-tsiehkie viesjies sjïdtedh. Juktie maahta geerve saemiengïeleldh

sæjjasadtjh-lohkehtæjjah gaavnedh. Mubpine bielesne, akte lohkehtæjja veanhta vaenebh lohkehtimmietæjmoe våhkosne maahta lohkehtæjjide nuepieh vedtedh jïjtsh materijellem evtiedidh jïh skaepiedihks årrodh. Muvhth aaj raeriestieh learoevierhtieh nöörjen gïeleste jarkoestidh, vuesiehtimmien gaavhtan siebriedahkefaagine, eatnemefaagine jïh KRLE. Mubpieh vienhtieh gåarede naakenem jarkoestehtedh, mohte tjuara saemien kultuvrem meatan vaeltedh desnie gusnie sjyöhtehke. Akte haesteme gosse edtja learoevierhtieh jarkoestidh mah leah daaroen learohkidie sjïehtedamme, lea ahte saemien kultuvre- jïh siebriedahkegoerkese ij ellies sjïdth, men ajve lissiedahkine sjædta aktene nöörjen kultuvrelle referanse-rammesne. Tjåanghkan dle tjïelkelaakan vååjnoe haesteme lea gellielaaketje, jïh veanhtede learoevierhtieh saemien learohkidie jïh lohkehtæjjide edtjieh seamma kvaliteetem utnedh goh learoevierhtieh daaroen learohkidie jïh lohkehtæjjide. Dïhte lohkehtæjja-veesmedahke leah tjåanghkan aktem maehteles jïh haarjanamme lohkehtæjja-krïrriem. Akte stoerre låhkoe lij bijjelen 21 jaepieh lohkehtæjjine barkeme, jaepien 2022 (v.d. Øzerk & Somby, 2025), guktie tabellesne vuelielisnie tjåådtje:

Tabell 5: Lohkehtæjjaj haarjanimmie lohkehtæjjine barkedh

Gellie jaepieh lohkehtæjjine barkeme	1-5 jaepieh	6-10 jaepieh	11-15 jaepieh	16-20 jaepieh	21 jaepieh vuj guhkebe
Gellie lohkehtæjjah	33	11	17	16	46

Daah taalh vuesiehtieh akte naa stoerre åesie lohkehtæjjah dååjrehtimmiem åtna jieniebinie saemien learoeplaanigujmie barkeme. Lohkehtæjjaj vuarjasjimmieh eah barre LK20S:en våaroemistie soptsesth, juktie aaj dååjrehtamme aarebi learoesoejkesjh. Medtie 50 prosenth dååjrehtimmiem åådtjeme LK06S'ine. Medtie lehkie lohkehtæjjakrïrrie (62 123:este) leah dååjrehtamme dovne L97S jïh LK06S. Dannasinie hov lea lohkehtæjjaj vuarjasjimmieh mah feerhmieh båetijeaajkan råajvarimmieh joekoen sjyöhtehke.

3.5 Byjjes dåarjoe saemien learoevierhtie-evtiedæmman

Saemiedigkien lea dïhte operatijve reeremedïedte saemien learoevierhtie-evtiedimmiem dåarjoehtidh. Öörnegen ekonomeles mierieh Stoerredigkesne nænnoeståvva jïh staatedåarjoe åådtje, mearan Saemiedigkie dej mieriej sïsnjeli maaje jïjtjeraarehke råållam åtna maa guktie edtja prioriteradidh jïh dåarjoehtidh.

Saemiedigkie dellie dïhte mij dåarjoeöörnegidie reerie mah edtjieh viehkiehtidh saemien learoevierhtieh evtiedidh noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien

gïeline. Saemiedigkie ulmieh jïh prijoriteradimmieh dåarjoeöörnegidie nænnoste, jïh dåarjoe-ohtsemh gïetedalla. Saemiedigkie aaj dïedtem åtna dåarjoedåastojidie vaaksjodh jïh gïehtjedidh, jïh tjirkedh ahte vierhtieh njoelkedassi mietie jïh öörnegen åssjelen mietie åtnasuvvieh.

Saemiedigkie lea dovne dåarjoereerije jïh akte vihkeles faagemaehteles premissedeallahtæjja juktie saemien learoevierhtieh evtiedidh. Reerenasse aaj Saemiedigkiem neebnie aktem åårganem mij lea dïedteguedtije dovne sïejhme jïh sjïere sjïehtedamme saemien learoevierhtiej åvteste. (Meld. St. 17 (2024-2025); Sámediggi, 2026).

Mijjieh libie Saemiedigkine gaskesadteme jïh libie bijjieguvviem åådtjeme dåarjojde saemien learoevierhtie-evtiedæmman. Golmejaepien boelhken 2023-2025 dle tjåanghkan dåårjeme 73 596 932 krávnah dåarjojne learoevierhtie-evtiedæmman (e-påaste Saemiedigkeste, 16.06.2026). Saemiedigkien bïevnesen mietie libie aktem tabellem dorjeme mij bijjieguvviem vadta prosjeektide mah dåarjoem åådtjeme daan aejkieboelhken, juktie saemien learoevierhtieh evtiedidh.

Tabell 6: Bijjieguvvie Saemiedigkien dåarjojde learoevierhtie-evtiedæmman

Saemiengïele voestesgïeline:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhtesaemien, Julevsaemien jïh Åarjelsaemien	Gïete-gïele	2 662 844	tsïengelen, 2028	Prosjeekte ennje jåhta
Noerhtesaemien, Julevsaemien jïh Åarjelsaemien	Dovne trygkeme & digitaale	1 000 000	skïereden, 2026	Prosjeekte ennje jåhta
Åarjelsaemien 5.-7.	Nedtesne	3 487 500		Jaavoe
Noerhtesaemien 1.-10.	Trygkeme	1 383 000		Jaavoe

Saemien mubpiengïeline:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Julevsaemien 1.-4.	Nedtesne/ digitaale	2 327 000	Ruffien, 2027	Prosjeekte ennje jåhta
Åarjelsaemien 1.-4.	Nedtesne/ digitaale	2 743 500	Ruffien, 2026	Prosjeekte ennje jåhta
Julevsaemien 7.	Nedtesne/ digitaale	2 770 625	-	Jaavoe
Åarjelsaemien 9.-10	Nedtesne/ digitaale	2 937 250	Ruffien, 2026	Prosjeekte ennje jåhta
Noerhtesaemien 1.-10.	Trygkeme	1 663 250	-	Jaavoe
Noerhtesaemien 1.-10.	Trygkeme	1 057 201	Rahkan, 2026	Prosjeekte ennje jåhta

Saemien gïengelåbpoe:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhtesaemien 8.-10.	Nedtesne/ digitaale	1 323 190	Golken, 2027	Prosjeekte ennje jåhta

Aelhkielohkemen gærjah:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhtesaemien 8.-13.	Trygkeme	1 843 496	Goeven, 2026	Prosjeekte ennje jåhta
Åarjelsaemien voestes- jïh mubpiegïele 1.-4.	Trygkeme	1 800 000	Mïetsken, 2026	Prosjeekte ennje jåhta

Seabradahkefaage saemiengïelesne:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien 1.-4.	Trygkeme	4 231 000	-	Jaavoe
Noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien 8.-10.	Nedtesne/ digitaale	829 000	Mai, 2026	Ijjie
Noerhte- jïh åarjelsaemien 8.-13.	Trygkeme	384 950	Golken, 2026	Prosjeekte ennje jåhta
Noerhtesaemien 1.-4.	Trygkeme	1 884 000	-	Jaavoe
Noerhtesaemien 5.-7.	Trygkeme		-	Jaavoe
Noerhtesaemien 8.-10.	Trygkeme		Suehpeden, 2026	Ijjie
Noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien 1.-10.	Nedtesne/ digitaale	814 000	-	Jaavoe
Noerhte- jïh julevsaemien 1.-10	Nedtesne/ digitaale	813 180	Mïetsken, 2026	Prosjeekte ennje jåhta
Noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien 1.-10.	Trygkeme jïh Nedtesne/ digitaale	1 665 158	Mïetsken, 2026	Prosjeekte ennje jåhta

Duedtie:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhtesaemien 8.-10.	Trygkeme	531 650	-	Jaavoe

Musihke:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhtesaemien 1.-10.	Trygkeme	128 800	Suehpeden, 2026	Ijjie

Faagirastah spïele:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien 1.-10.	Nedtesne/ digitaale	1 331 120	-	Jaavoe

Faagirastah seksuaalebïevnesematerijellh:

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien 1.-13.	Nedtesne/ digitaale	671 559	Snjaltjen, 2027	Prosjeekte ennje jåhta

Alternatijve lissie gaskestalleme (ASK): Konkretiseeremevierhtieh

	Kategorije	Beetnehåasa kr.	Prosjeekte vuertehte galhkeme	Prosjeekte tjirrehtovveme?
Noerhte-, julev- jïh åarjelsaemien 1.-13.	Trygkeme jïh Nedtesne/ digitaale	218 490	Mïetsken, 2026	Prosjeekte ennje jåhta

Tabeelle 6 bijjieguvvie vuesehte stoerre dåarjoeåasah dååhkesjadteme dovne trygkeme jïh nedte-/digitaale learoevierhtieh evtiedidh, dejnie golme saemien gïeline, ovmessie faagine. Dah leah ussjedamme learohkidie ovmessie daltesinie maadthskuvlesne. Muvhth learoevierhtieprosjekth aaj abpe 13-jaepien maadthlïerehtimmiem feerhmieh. Seamma tïjjen bijjieguvvie vuesehte såemies faagh eah dåarjoem åådtjeme learoevierhtieevtiedæmman daennie golmejaepienboelhken 2023-2025, nov goh matematihke, eatnemefaagh, IKT jïh beapmoe jïh healsoe. Duedtie jïh musihke leah dåarjoem åådtjeme noerhtesaemiengïelen learoevierhtieh evtiedidh.

Tabeelle 3:en mietie, dellie 60 % jeehtin learoevierhtieveahka saemien voestesgïeline eah nuakesjh, jïh 93 % jeehtin ij leah nuekie learoevierhtieh saemien mubpiengïeline. Saemiedigkien bijjieguvvie vuesehte njieljie learoevierhtieprosjeekth saemien voestesgïeline leah dåarjoem åådtjeme, jïh govhte learoevierhtieprosjeekth saemien mubpiengïeline. Jalhts bijjieguvvie dåarjojde ij vuesehth mij dalteside gaajhkh dah prosjekth saemien voestesgïeline feerhmieh, dle

vååjnoe goh jienebh learoevierhtieh båetieh jeenjebinie daltesinie daennie faagese. Gosse gïehtjede saemien mubpiengïeline, dle ajve noerhtesamien prosjeekth mah gaajhkide dalteside feerhmeme, trygkeme (ij digitaale) learoevierhtiejgujmie. Åarjelsaemien lea 1.-4. dalteside jïh 9.-10. dalteside, julevsaemien lea 1.-4. dalteside jïh 7. daltesem feerhmeme, dovne trygkeme jïh digitaale learoevierhtiej muhteste.

Tabellesne 3 dle 74 % jiehtieh ij leah nuekie saemiengïeleldh learoevierhtieh siebriedahkefaagine. Saemiedigkie lea beetnehvierhtieh deelleme uktsie prosjektide daennie faagesuerkesne. Gaajhkh prosjekth leah gaajhkine saemien gïeline, gaajhkine daltesinie, jïh leah dovne trygkeme jïh digitaale vierhtieh.

Tabeelle 3 vuesehte vaenie lohkehtæjjah duedtien, musihken jïh beapmoen jïh healsoen faagine barkeminie, jïh dah eah leah madtjeles faalenassine saemiengïeleldh learoevierhtiej muhteste. Ajve göökte noerhtesaemiengïelen prosjekth mah dåarjoem åådtjeme juktie learoevierhtieh evtiedidh, duedtie jïh musihke. Duedtiefaagesne edtja learoevierhtieh 8.-10. daltesasse darjodh, mearan musihkesne 1.-10. daltesasse.

Jeatjah prosjekth, nov goh saemien gïengelåbpoe learoe, aelhkielohkemen gærjah, faagirastah spïelh jïh seksuaalebïevnesematerijellh, jienebine saemien gïeline båetieh, men ij iktegisth gaajhkine saemien gïeline. Noerhtesaemiengïelesne bööremes learoevierhtieveahkam utnieh. Akte unnebe prosjekte, dåarjoen mietie, vadtasovveme ASK:se gaajhkine saemien gïeline.

Gosse tjåanghkan gïehtjede dle bijjieguvvie vuesehte learoevierhtiegievlie lea vijries, dovne leah gellie prosjekteh jïh ekonomeles vierhtie-åasah leah stoerre. Læjhkan jienebh faagh mah eah dåarjoem åådtjeme daan golmenjaepien boelhken. Jis mijjieh tabeelle 3 jïh Saemiedigkien bijjieguvviem ektesne vuartasjibie, dellie lea eatnemefaage, matematihke, KRLE-faage jïh beapmoe- jïh healsoefaage mah nåakebe sïentesne. Bijjieguvvie aaj våaromem beaja ihke goerehtidh, dah dåarjoeh mah leah vadtasovveme, mejtie leah saatnan buektiehtamme learoevierhtietsiehkiem lohkehtæjjide jïh learohkidie bueriedidh learoesoejkesjen LK20S mietie.

3.6 Iktedimmie

Saemien learoevierhtietsiehkie lea guhkiem aktem sïejhme teemam orreme goerehtimmine, vuarjasjimmine jïh byögkeles reektehtsinie. Daamtaj leah tjïertiestovveme learoevierhtieh fååtesieh gaajhkine daltesinie, jieniebinie faagine, jïh ovmessie formaatine. Daennie goerehtimmesne libie gïehtjedamme guktie lohkehtæjjah dååjrieh, mejtie maa learoevierhtieh nåhtose gååvnesieh, dovne trygkedovveme jïh digitaale, maana- jïh noeredaltesine. Illedahkh vuesiehtieh learoevierhtietsiehkie saemienlïerehtimmesne annje lea nåake.

Lohkehtæjjah gieh saemien voestesgïeline lohkehtieh maanadaltesinie, lea dïhte dåehkie mij reektehte nuekies learoevierhtieh gååvnesieh, mah leah evtiedovveme LK20S mietie. Læjhkan akte jienebelåhkoe daejstie lohkehtæjjijste tuhtjie learoevierhtietsiehkie lea nåake. Daate aaj feerhmie dam voestes lohkeme- jïh tjaelemeööhpehtimmiem saemien gïelesne. Gosse ållesth gïehtjede, dle

illedahkh vuesiehtieh learoevierhtieh saemien voestesgïeline jïh saemien mubpiengïeline annje fååtesieh, mearan tsiehkie joekoen haestiedihks dejnie jeatjah skuvlefaagine mah saemiengïelesne ööhpehtieh. Lohkehtæjjah gelline sïentesne dååjrieh ahte tjuerieh lïerehtimmiem tjïrrehtidh bielelen nuekies trygkedovveme jallh digitaale learoevierhtieh, mah leah evtiedovveme daaletje learoesoejkesji mietie.

Lohkehtæjjah jiehtieh uvtemes daerpies orre learoevierhkieh LK20S mietie evtiedidh. Seamma tïjjen jiehtieh tjoepere jis råajvarimmieh praktihkeles konsekvensh buektieh. Akte stoerre barkoe learoevierhtieh evtiedidh maahta vuesiehtimmien gaavhtan buektedh gellie lohkehtæjjah tjuerieh frijje ööhpehtimmeste vaeltedh, jallh permisjovnem åadtjodh juktie meatan årrodh evtiedimmiebarkosne. Aktene faagesuerkesne gusnie joe vaenie lohkehtæjjah saemien gïele- jïh faagemaahtojne, daate vihth maahta konsekvensh buektedh fïerhtenbeajjetje saemienööhpehtæmman.

Voestes ïereste maahta dannasinie realistihke årrodh ahte buektehte smaavebe fleksijbele vierhtieh darjodh dan stuerebe learoevierhkiebarkoen lissine, nov goh aamhteseplaaretjh jïh barkoeplaaretjh. Dagkerh vierhtieh gåarede verkebe evtiedidh jïh åtnose vaeltedh, jïh maahta vïerremes tjoeperem tjuevtedh. Gosse guhkebe soejkesje dellie byjjes ööhpehtimmiehaaltojh byöroeh læjhkan nuekies jïh sjyöhtehke vierhtieh prijoriteradidh juktie systemaateles saemien learoevierhtieh evtiedidh, guktie lohkehtæjjah jïh learohkh dovne trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtieh åadtjoeh mah leah daaletje learoesoejkesji mietie.

Saetniesvoete- jïh liktemekommisjovne raereste, nuelelen pilare 2 gïelen bïjre, "nasjovnaale barkoe ihke tjirkedh aktem ellies gïelelïerehtimmien dovne kvenen jïh saemien gïelide maanagïerteste geervelïerehtæmman" (SFK, 2023, s. 653). Kommisjovne aaj juvnehte "aktem bijjieöörneme strategijem bïejedh juktie gïeleldh mïrrestallemem jaksedh byjjenimmie- jïh ööhpehtimmie-institusjovnine" (s. 653). Innst. 30 S (2024-2025) rahkan asken 2024 birrie reerenasse edtja varke rååresjadtedh uvtielassh buektedh, aktem nasjonaale barkoem aelkedh ihke ellies gïelelïerehtimmiem böörenjestedh dovne saemien jïh kveenen gïelesne abpe ööhpehtimmiegievlesne (nænnoest. VI). Reerenasse aaj birresovveme gïehtjedidh jïh råajvarimmieh tjïrrehtidh ihke dagkerem gïelelïerehtimmiem fassedh, jïh laavenjostoem nænnoestehtedh gaskoe gïelejarngh, tjïelth, fylhkentjïelth jïh jeatjah sjyöhtehke aktöörh. Jïh heaptoeh vueptiestehtedh jïh råajvarimmieh bueriedidh guktie saemien jïh kveenen gïelemaehtetje almetjh skreejriehtidh dovne maanagïertine jïh skuvline barkedh (nænnoest. IV). Mijjen mïelen mietie byöroe akte bielie daennie barkosne, saemien learoevierhtieh aaj evtiedidh, maeksedh jïh dejtie jaksoes darjodh.

Seamma tïjjen byöroe krööhkestidh guktie edtja dïedtem joekedidh learoevierhtiebarkoen åvteste. Saemiengïeleldh lohkehtæjjah joe aktem sjïere barkoedeadtovem utnieh gosse edtjieh lïerehtimmiem vedtedh bielelen nuekies saemiengïeleldh learoevierhtieh utnedh. Jalhts lohkehtæjjah vyörtegs maahtoem utnieh dovne faagine jïh faagedidakteles gyhtjelassi bïjre, dellie ij edtjh dam stoerre maajsoem læssanidh vierhtie-evtiedimmiem

bïejedh barre dan aktegs lohkehtæjjese. Learoevierhtieh byöroe evtiedidh aktene lïhke laavenjostoebarkosne lohkehtæjjajgujmie, mohte dïedtem jïh barkoemaajsoem tjuara joekedidh jienebi aktööri gaskem mah sjïehteles gïelemaahtoem, faagemaahtoem, faagedidaktihkem, teknologijem jïh redaksjovnemaahtoem utnieh. Akte guhkies jïh ellies strategije byöroe dan åvteste åenehks-jïh guhkiesmierien råajvarimmieh iktedidh, jïh jienebh aktöörh meatan vaeltedh. Byöroe leavloem bïejedh staeries finansieradimmie jïh maehteles learoevierhtiebarkijh utnedh. Tjirkedh ahte lea iktedimmie sjyöhtehke byjjes faamoej jïh faagebyjresi gaskem, faageles jïh redaksjovnelle kvaliteetetjirkemem utnedh, jïh systemaateles bïevnesh skuvlide vedtedh dej jaksoes vierhtiej bïjre. Dïhte bijjieguvvie Saemiedigkien dåarjojde ovmese learoevierhtieprovsjektide vuesehte faagesuerkie joe lea vijries. Dovne leah gellie provsjekteh dej golme saemien gïeline, jïh stoerre ekonomeles vierhtieåasah mah joe leah deelleme. Aejkieboelhkesne 2023-2025 dle tjåanghkan dåårjeme 73 596 932 kråvnah learoevierhtieevtiedæmman. Gaskemedtien dle daate ovrehte 24,5 millijovnh kråvnah fïerhten jaepien.

Mijjen mïelen mietie byöroe dam ekonomeles dåarjoem ennje tjïrkedh. Seamma tïjjen dle lissiedåarjoe aktegimsie ij leah nuekies. Dah dåarjoelimmieh byöroeh aktine iktedamme råajvarimmine årrodh, gusnie daerpiesvoetide ovmessie faagine, ovmessie daltesinie jïh dejnie golme saemien gïeline ektesne vuartesje. Aaj vihkeles learoevierhtiekvaliteetem tjirkedh, jïh gïehtjedidh lohkehtæjjah jïh skuvlh jaabnan bïevnesh åadtjoeh mah magkerh vierhtieh gååvnesieh. Dïhte daaletje learoevierhtiesijjie Ovttas, Aktan, Aktesne maahta vihkeles bïevneseguedtijine årrodh juktie dagkerh vierhtieh vååjnesasse bïejedh jïh aaj jaksoes darjodh.

Mijjen mïelen mietie daerpies aktem tjamkebe iktedamme jïh guhkiesmierien reeremem utnedh daennie vihkeles suerkesne. Akte ellies saemien learoevierhtieråajvarimmie byöroe faagetjirkemem utnedh, staeries jïh pragmatihke årrodh, jïh seamma tïjjen uvtemes bïejedh dah tjïelke daerpiesvoeth mijjen learohkh jïh lohkehtæjjah utnieh. Illedahkh daehtie goerehtimmeste maehtieh dovtegine årrodh Maahtoedepartemeentese gosse edtjieh Stoerredigkien nænnoestimmiem fulkedh. Ulmie tjuara uvtemes årrodh ahte saemien learohkh sjïehteles, orre jïh kvalitatijve buerie learoevierhtieh åadtjoeh dennie gïelesne jïh dejnie faagine dah gelkieh reaktan mietie lïerehtimmiem åadtjodh.

3.7 Raeriestimmieh

Goerehtimmien illeldahki mietie, jïh mænngan daaletje learoevierhtietsiehkiem vuarjasamme, dle mijjieh juvnehtibie:

1. Laakesne nænnoestidh saemien learohkh utnieh reaktam saemien learoevierhtieh åadtjodh.

Saemien learohkh byöroeh laakenænnoes reaktam utnedh, dovne trygkedovveme jïh digitaale learoevierhtieh jïh nedtevierhtieh åadtjodh mah leah evtiedovveme daaletje learoesoejkesji mietie, dovne saemiengïelen lïerehtæmman jïh lïerehtimmie saemien gïelesne.

2. Learoevierhtiebarkoem Saemien lohkemejarngesne dåarjoehtidh.

Learoevierhtiegoevtesem Saemien lohkemejarngesne – Sámi lohkanguovddáš – Sáme låhkåmguovdásj – Nasjonalt senter for samisk i opplæringen, mij lea Saemien jïlleskuvlen åelesne byöroe dåarjoehtidh. Jarnge byøroe nuekies vierhtieh utnedh, juktie nöörie saemien maanajgïertide jïh skuvlide iktemearan bïevnedalledh daaletje learoevierhtiej jïh lïerehtimmievierhtiej bïjre learoevierhtiesæjrosne *Ovttas, Aktan*, *Aktesne* jïh saemien learoevierhtievåårhkosne.

3. Saemiedigkien dåarjoem learoevierhtieevtiedæmman iktedidh Saemien lohkemejarngine.

Saemiedigkien dåarjoereereme byöroe lïhke laavenjostoem utnedh Saemien lohkemejarngine. Jarnge byöroe aktem nasjovnaale bijjiedïedtem guedtedh saemien learoevierhtiej muhteste. Jïh systemaateles goerehtalledh mah daerpiesvoeth dåastoehtamme, jïh mah annje fåatesieh maadthlïerehtimmesne.

4. Faage-moenehtsh saemien learoevierhtiej muhteste tseegkedh.

Byöroe faagegïeleldh-, faagedidakteles- jïh teknologijemaahtoem utnedh gosse learoegærja- jïh learoevierhtiefaageles referaansedåehkieh nammohte. Dåehkieh byöroeh viehkiehtidh faageles, gïeleldh, pedagogeles jïh redaksjovnelle kvaliteetem tjirkedh gosse saemien learoevierhtieh evtieduvvieh.

5. Dåarjoeh saemien learoevierhtide lissiehtidh jïh iktedidh.

Byöroe dåarjoem saemiengïelen learoevierhtide lissiehtidh, jïh seamma tïjjen aktem tjarkebe iktedamme jïh guhkiesmierien barkoem böörenjostedh. Byöroe lissiehtamme ekonomeles vierhtieh ektiedidh aktine systematihke daerpiesvoetekaarhtedimmine, jïh faagi jïh daltesi gaskem prioriteeradidh, jïh faageles kvaliteetetjirkemem utnedh

6. Produksjovnedåarjoem digitaale learoevierhtide lissiedidh.

Byöroe öörnegh produksjovnedåarjojne tseegkedh jallh nænnoestehtedh bertemidie jïh jeatjah maehteles aktööride mah saemiengïeleldh digitaale learoevierhtieh jïh lïeremeviehkievierhtieh nedtesne evtiedieh, daaletje learoesoejkesjevierhkien mietie.

7. Åenehks- jïh guhkiesmierien raåjvarimmieh iktedidh

Åenehksmierien byöroe aamhteseplaaretjh jïh barkoeplaaretjh evtiedidh mah maehtieh naan stööremes daerpiesvoetide lïerehtimmesne gaptjedh. Guhkiesmieresne byöroe ellies saemiengïelen learoegærjah evtiedidh, dovne trygkedovveme jïh digitaale learoegærjah jïh learoevierhtieh nedtesne, daaletje learoesoejkesji mietie.

8. Geehtedh olles learoevierhtie-evtiedimmie dam staeries ööhpehtimmiem heaptoeh.

Tjuara learoevierhtie-evtiedimmiem öörnedidh guktie ij skuvline fer vaenie

maehteles saemiengïeleldh lohkehtæjjah sjïdth. Lohkehtæjjaj maahtoe jïh dååjrehtsh byöroe vihkeles viehkine evtiedimmiebarkosne årrodh, mohte produksjovnedïedte byöroe jienebi aktööri gaskem juakasovvedh. Dannasinie byöroe öörnegh tseegkedh mah hoksedieh lohkehtæjjah gieh leah meatan learoevierhtie-evtiedimmesne, guktie nuekies tïjjem jïh vierhtieh åadtjoeh jïh gïehtjedidh learohkh eah staeries lïerehtimmiem dassieh. Learoevierhtie-evtiedimmie edtja maahtoem vedtedh, ij edtjh dovres lïerehtimmiekapasiteetem learohkistie bïksedh ihke produksjovnebarkose sertiestidh.

Litteratuvrh:

Angell, E., Kårtveit, B., Nygaard, V., & Riseth, J. Å. (2022). *Hvor går veien? Kartlegging av samisk språk og kultur i språkforvaltningskommunene (Rapport 11-2022, NORCE Helse og samfunn).* NORCE Helse og samfunn.

Bjørkås, E., Godeseth, S. M., Holden, M. B., Hansen, H., Porsanger, S. & Rasmussen, I. (2021). Evaluering av Sametingets organisering av læremiddelutvikling. Vista Analyse. https://vista-analyse.no/site/assets/files/7092/va-rapport_2021- 26_evaluering_av_sametingets_tilskuddsordning_for_laeremidler.pdf

Chauhan, S. (2017). A meta-analysis of the impact of technology on learning effectiveness of elementary students. *Computers & Education*, *105*, 14-30.

Gilje, Ø., Ingulfsen, L., Dolonen, J. A., Furberg, A., Rasmussen, I., Kluge, A., Knain, E., Mørch, A., Naalsund, M., & Skarpaas, K. G. (2016). *Med ARK&APP. Bruk av læremidler og ressurser for læring på tvers av arbeidsformer*. Universitetet i Oslo. https://www.uv.uio.no/iped/forskning/prosjekter/ark-app/arkapp_syntese_endelig_til_trykk.pdf

Hattie, J. (2009). Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Routledge.

Hirvonen, V. (Red.). (2004). *Samisk skole i plan og praksis: hvordan møte utfordringene i L97S?: evaluering av reform 97*. Samisk høgskole, Norges forskningsråd, Čálliidlágádus.

Horsley, M., Knight, B. A., & Huntly, H. (2014). Textbooks and learning: A pedagogical perspective. International Journal of Educational Research, 67, 1–9. https://doi.org/10.1016/j.ijer.2014.03.001

Innst. 30 S (2024-2025). *Rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen.* Kontroll- og konstitusjonskomiteen. https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-030s/?m=5

Johansen, K. (2016). Samisk lærertetthet. *Sámi logut muitalit/Samiske tall forteller 9*. Sámi allaskuvla https://samilogutmuitalit.no/en/node/3977

Li, F., & Wang, L. (2024). A study on textbook use and its effects on students' academic performance. *Disciplinary and Interdisciplinary Science Education Research, 6*, Article 4. https://doi.org/10.1186/s43031-023-00094-1

Meld. St. 17 (2024–2025). Samisk språk, kultur og samfunnsliv. Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere.

Mitchell, D. & Sutherland, D. (2020). *What Really Works in Special and Inclusive Education: Using Evidence-Based Teaching Strategies.* (3. utg.). Routledge

NESH (2021, 16.des.). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora.* De nasjonale forskningsetiske komiteene. https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/

Opplæringslova. (2023). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-2023-06-09-30). Lovdata. https://lovdata.no/nav/lov/2023-06-09-30/

Pingel, F. (2010). *UNESCO guidebook on textbook research and textbook revision* (2nd ed.). UNESCO.

Ramdhani, L. I., Soeharno, S., Refni, E., Sarifah, I., & Mahdiyah, M. (2024). Meta-Analysis The Effectiveness of Digital Learning Media on Literacy Numeracy: Implications for Education Based Technology. *Jurnal Penelitian Pendidikan*, *41*(2), 153-161.

Remillard, J. T. (2005). Examining key concepts in research on teachers' use of mathematics curricula. *Review of Educational Research, 75*(2), 211–246. https://doi.org/10.3102/00346543075002211

Riksrevisjonen (2019). *Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk (Dokument 3:5 (2019-2020)).* Riksrevisjonen. https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2019-2020/opplaringiogpasamisk.pdf

Sámediggi (2024). *Sametingets strategiplan for samiskspråklig læremiddelutvikling 2025-2028 – revidering*. Sámediggi. https://sametinget.no/_f/p1/ic69c7f93-c0c7-4a97-b1d6-34e2f38cb7d0/sametingets-strategiplan-for-samiskspraklig-laremiddelutvikling-2025-2028-revidering.pdf

Sámediggi (2026). https://sametinget.no/vuodoahpadus/oahppamnavo/?utm_source=chatgpt.com

Sannhets- og forsoningskommisjonen (2023). *Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskningspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner (Dokument 19 (2022-2023)).* Stortinget. https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/sannhets--ogforsoningskommisjonen/rapport-til-stortinget-fra-sannhets--og-forsoningskommisjonen.pdf.

Schmidt, W. H., McKnight, C. C., & Raizen, S. A. (1997). A Splintered Vision: An Investigation of U.S. Science and Mathematics Education. Kluwer Academic Publishers.

Solstad, K. J., Nygaard, V., & Solstad, M. (2012). Kunnskapsløftet 2006 Samisk–Mot en likeverdig skole (NF-rapport, 1, 2012). Nordlandsforskning. https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2012/evakls.pdf

Solumuthu, K., Thambu, N., & Jayabala, P. (2023). Textbooks in teaching and learning process in Malaysian schools: A meta-analysis study. Pertanika Journal of Social Sciences and Humanities, 15(1), 39–54.

Stensvold, S. O. (2023, 26.april). -For lave ambisjoner. *Ságat*. https://www.sagat.no/for-lave-ambisjoner/19.37943

Utdanningsdirektoratet (2022). *Utdanningsspeilet 2022.* Utdanningsdirektoratet https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2022/den-digitale-tilstanden-i-skole-og-barnehage/digitale-laremidler/

Utdanningsforbundet Nordland. (2023, 14.juni). Lovfest rettigheten til samiske læremidler. *Utdanningsnytt.* https://www.utdanningsnytt.no/laeremidler-samisk-utdanningsforbundet/lovfest-rettigheten-til-samiske-laeremidler/363991

Varier, D., Dumke, E. K., Abrams, L. M., Conklin, S. B., Barnes, J. S., & Hoover, N. R. (2017). Potential of one-to-one technologies in the classroom: Teachers and students weigh in. *Educational technology research and development*, *65*(4), 967-992.

Øzerk, K. (2021, 15.des.). 30-årsjubileet for samelovens språkregler – Hva har man oppnådd og hva gjenstår? *Ságat, kronikk. https://www.sagat.no/30-arsjubileet-for-samelovens-sprakregler-hva-har-man-oppnadd-og-hva-gjenstar/19.30371*

Øzerk, K. (2008). Opplæringsteori og læreplanforståelse. Oplandske bokforlag.

Øzerk, K. & Somby, H. M. (2025). De som berøres må høres – hvem er samisklærerne i grunnskolen? *Samiske tall forteller nr 17*. Sámi allaskuvla.